УДК 373.21.017.92:78

В.М. Притула, м. Вінниця,
В.А. Фрицюк, м. Вінниця
valentyna.frytsiuk@vspu.edu.ua

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ ДИТЯЧОЇ МУЗИЧНОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ІНТЕГРАЦІЇ РІЗНИХ ВИДІВ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. *У статті розглядаються особливості розвитку творчої активності учнів дитячих музичних шкіл (ДМШ) через інтеграцію різних видів музичної діяльності. Автор обґрунтовує необхідність переходу від репродуктивних методів навчання до моделі, де учень стає активним суб'єктом і творцем. Висвітлено роль інтеграції співу, гри на інструментах, руху та імпровізації як інструменту підтримки внутрішньої мотивації та формування «soft skills» сучасного покоління. Особлива увага приділяється професійній підготовці майбутніх педагогів-музикантів, які мають оволодіти роллю фасилітатора творчого процесу. Розглянуто доцільність використання світових методик (Орф, Далькроз, Кодай) та методу синестезії для ефективного синтезу різних видів мистецтв навколо художнього образу. Наголошено, що розвиток творчої активності є важливою умовою самореалізації особистості та подолання психологічних бар'єрів у процесі навчання.*

Ключові слова*: творча активність, дитяча музична школа (ДМШ), інтеграція видів діяльності, педагог-музикант, професійна підготовка, мистецька освіта, креативність.*

Abstract. *The article examines the peculiarities of developing the creative activity of students in children's music schools through the integration of various types of musical activities. The author substantiates the necessity of shifting from traditional reproductive methods to an integrated approach that meets the psychological needs of the modern generation. The integration of singing, instrumental performance, movement, and improvisation is highlighted as a powerful tool for supporting internal motivation and developing "soft skills". Particular attention is paid to the professional training of future music teachers, who must transition from being "transmitters of technical skills" to "facilitators of the creative process". The study explores the effectiveness of utilizing world-renowned pedagogical systems (Orff, Dalcroze, Kodály) and the method of synesthesia to synthesize various arts around a single artistic idea. The author concludes that creative activity serves as the basis for the graduate's personal development and future success.*

Keywords: *creative activity, children's music school, integration of musical activities, music teacher, professional training, arts education, creativity.*

Постановка наукової проблеми. Необхідність підготовки майбутніх педагогів-музикантів до розвитку творчої активності учнів дитячої музичної школи (ДМШ) у процесі інтеграції різних видів музичної діяльності зумовлене

сучасними трансформаціями в освіті, запитами суспільства на креативну особистість та специфікою мистецького навчання.

У сучасному світі творча активність є однією з найважливіших «soft skills». Тому одним із завдань мистецьких закладів є не лише навчити учнів технічно володіти музичним інструментом, а й розвинути їхню здатність до самовираження, імпровізації та нестандартного мислення. Творча активність є основою для формування життєвої успішності випускника.

Традиційна методика навчання в ДМШ часто зосереджена на репродуктивному підході (виконання за зразком, зазубрювання нотного тексту тощо). Це може призводити до втрати інтересу учнів до занять. Інтеграція видів діяльності (співу, гри на інструменті, руху під музику, малювання музики) дає змогу зробити процес навчання живим та емоційно насиченим, що відповідає психологічним особливостям сучасного покоління.

Інтеграція дає змогу об’єднати різні види музичної діяльності, які раніше існували відокремлено, як наприклад, слухання музики та імпровізація, під час якої відбувається глибше розуміння учнями засобів виразності через спробу створити щось власне; сольфеджіо та ритміка, котра передбачає переведення абстрактних теоретичних знань у тілесний досвід; ансамблева гра та театралізація, пов’язана з розвитком комунікативних навичок та артистизму.

В умовах конкуренції з ґаджетами та розважальним контентом, музична школа має пропонувати учневі діяльність, де він є суб’єктом, творцем, а не просто об’єктом педагогічного впливу. Розвиток творчої активності через інтеграцію є потужним інструментом підтримки внутрішньої мотивації учня.

Мета дослідження – проаналізувати особливості розвитку творчої активності учнів дитячої музичної школи у процесі інтеграції різних видів музичної діяльності .

Виклад основного матеріалу. «Творча активність не обов’язково повинна призводити до створення нового, суспільно вагомого. Головне, щоб продукт або процес творчості мав значення для розвитку особистості, адже суспільство розвивається завдяки розвитку кожної окремої особистості. Творча активність – складова частина творчого потенціалу. Вона народжується у неповторному

сплаві емоцій, інтелекту, волі, характерологічних особливостей особистості і є тим згустком енергії, що викликає до життя творчі потенції. Творча активність – це самомобілізація, що спрямована на розкриття всіх сутнісних сил людини. Творча активність мотивована внутрішньою потребою у творчості, базується на загальній активності та взаємодії свідомого, підсвідомого й неусвідомлюваного. Вона виявляється, розвивається і формується у процесі творчої діяльності, у доланні суперечностей та проблемних ситуацій і по суті є самодіяльністю, важливою умовою якої є свобода. Отже, творча активність – це активність особистості, спрямована на перетворення дійсності і себе самої» [4].

Розвиток творчих здібностей учнів, таких як продуктивна уява, емпатія, фантазія, інтуїція, нестандартне асоціативне дивергентне мислення неминуче призводить до розвитку творчої активності. І навпаки – завдяки творчій активності розвивається творчий потенціал особистості, відбувається реалізація особистості у творчості.

Характер творчої діяльності і рівень творчої активності зумовлені цілями, ціннісними орієнтирами, ідеалами, потребами, звичками, навичками, стереотипами, досвідом, біологічними, фізичними та фізіологічними потенціалами, що лежать в основі внутрішніх та зовнішніх суперечностей людини.

Підготовка майбутнього педагога-музиканта до роботи в умовах інтегрованого навчання передбачає перехід від моделі «вчитель-транслятор технічних навичок» до моделі «вчитель-фасилітатор творчого процесу».

Для того, щоб ефективно займатися розвитком творчої активності учнів дитячої музичної школи у процесі інтеграції різних видів музичної діяльності – здобувач сам має оволодіти мовою суміжних мистецтв. Неможливо навчити учня інтегрувати музику з рухом, якщо педагог не відчуває пластику власного тіла.

Для набуття відповідних навичок доцільним було б упровадження в освітній процес підготовки бакалаврів курсу «Поліхудожнє виховання» або «Арт-педагогіка», де студенти навчаються передавати музичний образ через колір (живопис), лінію (графіку), жест (пантоміму) та слово (поезію).

Ефективним є використання методу синестезії, котрий передбачає розвиток здатності «бачити звук» та «чути колір». Вагомим здобутком є опанування здобувачами інтерактивними методиками (Орф, Далькроз, Кодай), адже майбутні педагоги мають володіти інструментарієм світових систем музичного виховання, які базуються саме на інтеграції. Евритміка Ж. Далькроза передбачає навчання через рух для розуміння ритмічної структури. Шульверк Карла Орфа пов'язаний з поєднанням мовленнєвого інформування, елементарного музикування на інструментах Карла Орфа та танцю. Розвиток імпровізаційних навичок пов'язаний з оволодінням навичками створювати музичну тканину «тут і зараз», не боячись відійти від нотного тексту.

Студентів важливо навчити не просто чергувати види діяльності, а синтезувати їх навколо єдиної художньої ідеї або образу [1].

Погоджуємося з В. Холоденко, яка наголошує на тому, що творча активність учнів формується у процесі творчої діяльності і впливає на її якість. Вона виявляється у спрямованості та стійкості пізнавальних інтересів, прагненні до оволодіння новими знаннями, способами діяльності, мобілізації вольових зусиль на досягнення мети творчості. Творча активність проходить через всі стадії творчого процесу. Так, внутрішня активність, розвиваючись і трансформуючись у продуктивних діях, стає результатом творчої діяльності [4].

Також для набуття умінь, що стосуються розвитку творчої активності учнів важливо формувати у здобувачів емпатію та здатність створювати «ситуацію успіху». Для цього використовують тренінги креативності, щоб подолати власні психологічні бар'єри та страх «зробити щось не за правилами». Важливим є набуття вмінь студентів керувати увагою та емоційним станом учня, перетворюючи урок на спільне мистецьке дійство [2; 3].

Висновки. Отже, у сучасних умовах творча активність є важливою «soft skill» та фундаментом життєвого успіху випускника, тому музична школа має відходити від суто репродуктивного навчання. Об'єднання різних видів діяльності (співу, гри на інструментах, руху, малювання, театралізації) робить навчання емоційно насиченим та допомагає учню стати суб'єктом і творцем, а не просто об'єктом впливу.

Підготовка вчителя-музиканта має трансформуватися від моделі «транслятора технічних навичок» до моделі «фасилітатора творчого процесу», який володіє мовою суміжних мистецтв. Для розвитку творчої активності доцільно впроваджувати елементи систем Орфа, Далькроза та Кодая, використовувати метод синестезії, тренінги креативності та методику створення «ситуації успіху», адже творча активність є внутрішньо мотивованою самомобілізацією, яка розвивається безпосередньо у творчій діяльності та спрямована на перетворення як дійсності, так і самої особистості учня.

Список використаних джерел:

1. Верещагіна-Білявська О., Французан О. Фортепіанна музика українських композиторів у педагогічному репертуарі: Навчально-методичний посібник. Вінниця. 2025.
2. Фрицюк В. А., Пахольчак Є. О., Фрицюк В. М. Розвиток мотивації професійного саморозвитку майбутніх бакалаврів хореографії в освітньому середовищі закладу вищої освіти. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти.* Випуск 29. 2023. С.77–84. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series14.2023.29.10
3. Фрицюк В. А. Адаптація студентів до навчального процесу у вищому педагогічному навчальному закладі. *Наукові записки. Серія: Педагогіка і психологія*. ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2007. Вип. 20. С. 166–171.
4. Холоденко В. О. Розвиток творчої активності молодших школярів у процесі інтеграції різних видів музичної діяльності: дис. … канд пед. наук. Київ. 2004. 219 с.